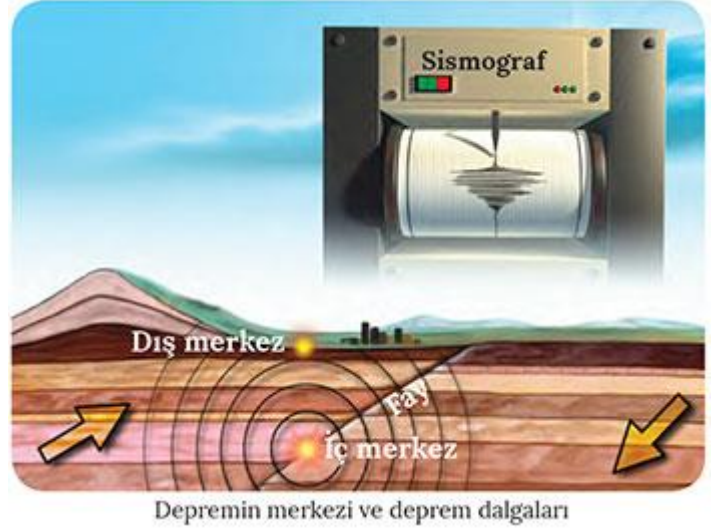

Depremler

Yer kabuğunda çeşitli nedenlerle meydana gelen kısa süreli sarsıntılar olarak tanımlanan **deprem**, çevreye dalgalar hâlinde yayılış gösterir. Suyu atılan taşların oluşturduğu dalgalar gibi deprem dalgaları da bir merkezden çevreye doğru yayılır. Yer kabuğu içerisinde meydana gelen depremin başladığı noktaya iç merkez (**hiposantır**) denir. Burada başlayıp çevreye doğru yayılan deprem dalgalarının yeryüzüne ulaştığı ilk noktaya da dış merkez (**episantır**) adı verilir. Dış merkez, depremin şiddetinin en fazla hissedildiği alandır. Depremin merkezinden başlayan deprem dalgaları, genel olarak çevreye üç farklı şekilde yayılır. Bunlar boyuna (P) dalgalar, enine (S) dalgalar ve yüzey (L) dalgalarıdır. Boyuna dalgalar olarak da adlandırılan P dalgaları hızlıdır ve sismografa ilk ulaşan dalgalardır. Bunların yıkıcı etkisi düşüktür. Bu dalgalardan sonra yeryüzüne ulaşan S dalgalarına enine dalgalar da denir. Düşey ve yatay yönde karışık salınımlar oluşturan R ile yatay doğrultuda yayılan L dalgaları yeryüzüne en son ulaşanlardır. Yeryüzünde sarsıntılar oluşturan ve yıkımlara neden olanlar bu dalgalardır.

Oluşum nedenlerine göre depremler; çöküntü, volkanik ve tektonik depremler olmak üzere üç gruba ayrılır.

Çöküntü depremler; yer altındaki mağara, galeri, tünel ve boşlukların çökmesiyle oluşan sarsıntılardır. Göçme depremler olarak da adlandırılan bu tür depremlerin etki alanı dardır. Göçme depremlere daha çok karstik alanlarda rastlanır. Madenlerin işletilmesi sonucunda meydana gelen yer altı boşluklarının göçmesi de bu tür depremlere neden olmaktadır.

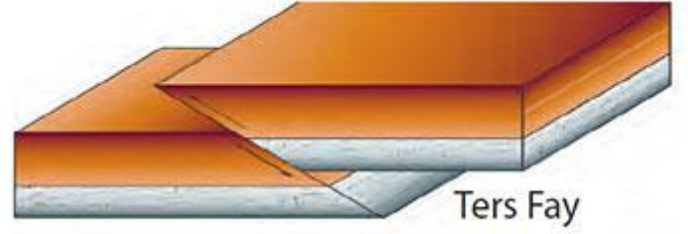
Volkanik depremler; volkanizma faaliyetleri sırasında meydana gelen sarsıntılardır. Aktif volkanik sahalarda görülür. Bu tür depremlere volkanik patlama sırasında, öncesinde ve sonrasında rastlanmaktadır.

Tektonik depremler; levha hareketleriyle meydana gelen yer değiştirme, sıkıştırma, gerilme ve kırılma sonucu oluşan sarsıntılardır. Yeryüzündeki depremlerin büyük çoğunluğu tektonik kökenlidir. Tektonik depremler, genel olarak etki alanı en geniş ve en fazla zarara neden olan deprem türüdür.

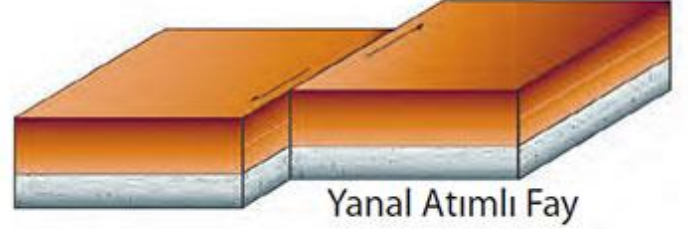
Yer kabuğu hareketleri sırasında meydana gelen kırıklara **fay** denir. Faylar; hareket yönlerine göre ters, doğrultu atımlı ve normal olmak üzere üç gruba ayrılır. Fay hatları boyunca yeryüzünde çatlaklar, yarıklar, çukurluklar oluşur ve heyelanlar meydana gelir. Fay hatlarının bulunduğu alanlarda genellikle deprem riski fazladır.

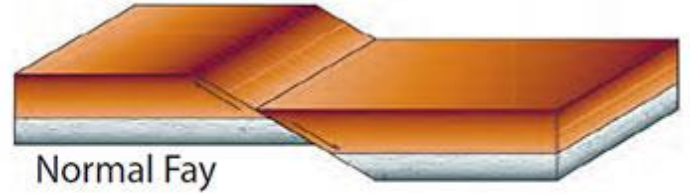
Çöküntü depremler sonucu oluşmuş bir obruk

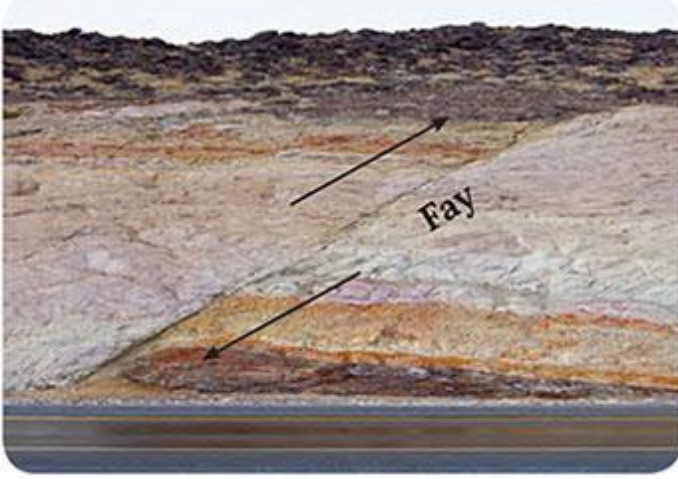
Ters Fay

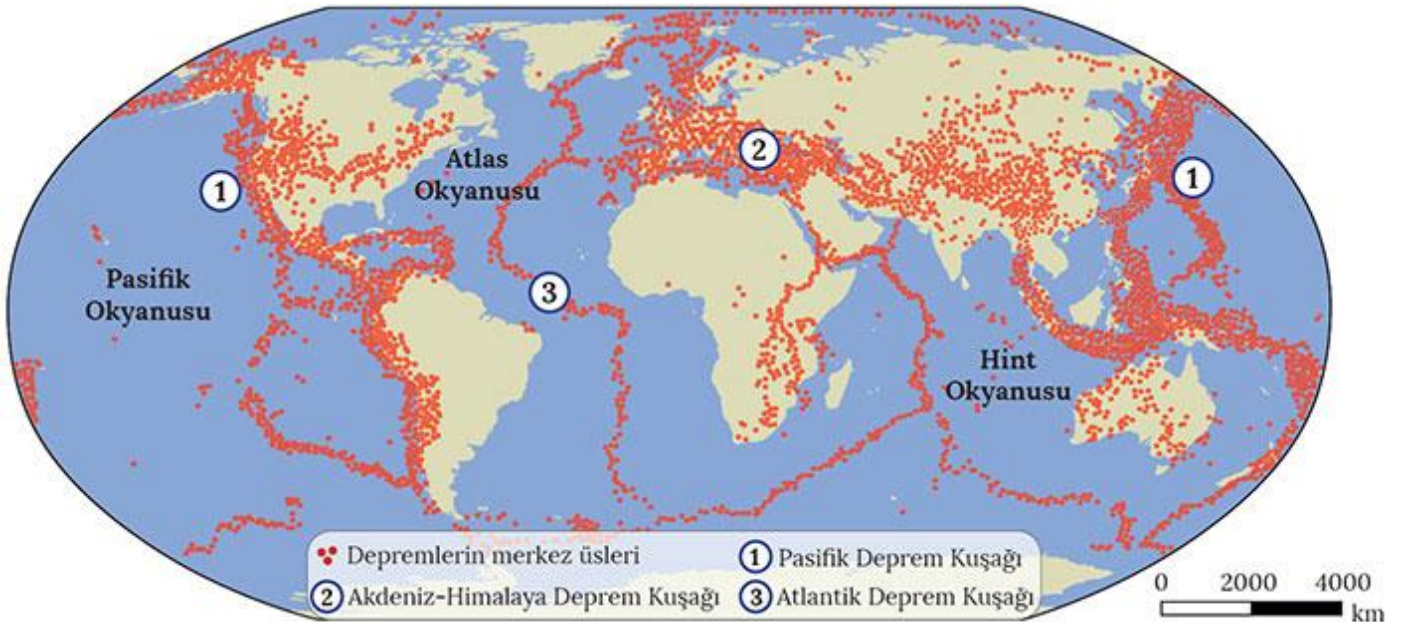
Yanal Atımlı Fay

Normal Fay

Yeryüzünde depremlerin yoğunlaştığı üç ana kuşak bulunmaktadır. Bu kuşaklar levha sınırlarıyla büyük oranda örtüşür. Bunlardan birincisi, Büyük Okyanus'u çember şeklinde saran Pasifik Deprem Kuşağı'dır. Japonya, Şili, Meksika ve ABD'nin batısı bu deprem kuşağında yer alır. İkinci kuşak Akdeniz Himalaya Deprem Kuşağı'dır. İtalya, Türkiye, İran, Afganistan ve Nepal bu deprem kuşağında yer alır. Yeryüzündeki depremlerin yaklaşık %90'ı bu iki deprem kuşağında görülmektedir. Üçüncü kuşak ise Atlas Okyanusu'nun ortasındaki levha sınırlarında yer alan Atlantik Deprem Kuşağı'dır.

Yeryüzünde meydana gelmiş büyük depremlerin dağılışı (1963-2015) ve büyük deprem kuşakları

**COĞRAFYA
HOCASI**